رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

العَقِيدَةُ الصَّحِيْحَةُ وَمَا يُضَادُّهَا | إيجبو | Igbo

Nkwenye ziri ezi na ihe na-emegide ya

Nke Onye-ugwu, Sheikh
Abdulaziz bin Abdullah bin Baz

العَقِيدَةُ الصَّحِيْحَةُ وَمَا يُضَادُّهَا

Nkwenye ziri ezi na ihe na-emegide ya

لِسَمَاحَةِ الشَّيْخِ العَلَّامَةِ
عَبْدِ العَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ بَازٍ
رَحِمَهُ اللهُ

Nke Onye-ugwu, Sheikh
Abdulaziz bin Abdullah bin Baz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Nchedo nke Ịdị n'Otu nke Chukwu (Tawheed)

Ozi nke mbụ:

Nkwenye ziri ezi na ihe na-emegide ya

Ekele dịrị Chineke naanị Ya, ka ngozi na udo dịrị onye ọ dịghị onye amụma ọzọ ga-abịa mgbe ọ gachara, na ezinụlọ ya na ndị na-eso ụzọ ya.

Mgbe nke ahụ gasịrị: Ebe ọ bụ na nkwenye ziri ezi bụ isi nke okpukpe Islam, nakwa ntọala nke okwukwe a, ahụrụ m na ọ dị mkpa ikwu okwu banyere isiokwu a, yana ide nakwa idepụta akwụkwọ iji kọwaa ya ma mee ka o doo anya.

A maara ya site n'ihe akaebe nke okpukpe sitere n'Akwụkwọ Nsọ na Sunnah: na omume na okwu na-adị mma ma bụrụ nke a na-anabata naanị ma ọ bụrụ na ha sitere na nkwenye ziri ezi, ma ọ bụrụ na nkwenye ahụ ezighị ezi, ọ na-emebi ihe niile na-esite na ya nke bụ omume na okwu,dịka Chukwu Onye Dị Elu sịrị:

﴿...وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلۡإِيمَٰنِ فَقَدۡ حَبِطَ عَمَلُهُۥ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ﴾

{...Ma onye ọ bụla gọnahụrụ okwukwe, n'ezie ọrụ ya efuola, ma n'ọdịnihu, ọ ga-anọ n'etiti ndị funahụrụ.} [Surah Al-Maa'idah: 5].

Ya na, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَلَقَدۡ أُوحِيَ إِلَيۡكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكَ لَئِنۡ أَشۡرَكۡتَ لَيَحۡبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٦٥﴾

{N'ezie, e kpugheela ya nye gị na nye ndị ahụ bịara tupu gị, sị: Ọ bụrụ na ị tinyere onye òtú na Chineke, n'ezie ọrụ gị ga-abụ ihe efu, ma n'ezie ị ga-abụkwa otu n'ime ndị nwere mfu.}

[Surah Az-Zumar: 65].

Amaokwu ndị nwere nkọwa a dị ọtụtụ. N'ezie, Akwụkwọ Chineke doro anya na Sunnah nke onye ozi Ya kwesịrị ntụkwasị obi (ka ngọzi na udo kachasị mma si n'aka Onye Nwe ya dịrị ya) egosiwo na a chịkọtara okwukwe ziri ezi n'ime ihe isii, ha bụ: ịkwere na Chineke, na ndị mmụọ ozi Ya, na akwụkwọ Ya, na ndị ozi Ya, na n'ụbọchị ikpe-azụ, na ịkwere n'ihe Chineke kara aka, ma ọ bụ ihe ọma ya ma ọ bụ ihe ọjọọ ya. Ya mere, ihe isii ndị a bụ: ntọala nke ezi nkwenye nke akwụkwọ Chineke Dị Ebube wetara, nke Chineke jikwa zite onye ozi Ya Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya),

Ihe akaebe abịala n'ụba banyere ụkpụrụ isii ndị a n'ime Akwụkwọ Nsọ na Sunnah ziri ezi, n'ime ha, dịka ihe atụ, bụ ihe ndị na-esonụ:

Nke mbụ: Ihe akaebe sitere n'Akwụkwọ Nsọ; n'ime ha bụ: okwu Chineke Onye Dị Elu:

﴿لَّيۡسَ ٱلۡبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمۡ قِبَلَ ٱلۡمَشۡرِقِ وَٱلۡمَغۡرِبِ وَلَٰكِنَّ ٱلۡبِرَّ مَنۡ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلۡكِتَٰبِ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ...﴾

{Ezi omume abụghị ịche ihu unu n'akụkụ ọwụwa anyanwụ na ọdịda anyanwụ, kama ezi omume bụ onye ahụ kweere na Chukwu, na n'ụbọchị ikpeazụ, na ndị mmụọ ozi, na Akwụkwọ nsọ, na ndị amụma...} [Surah Albakara: 177].

Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ na Onye Dị Elu:

﴿ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّن رُّسُلِهِۦ...﴾

{Onye ozi ahụ kweere n'ihe e zitere ya site n'aka Dinwenu ya, nakwa ndị kwere ekwe. Ha niile kweere na Chukwu, na ndị mmụọ ozi Ya, na akwụkwọ Ya niile, nakwa ndị ozi Ya. (Ha na-asị): Anyị anaghị eme nkewa n'etiti onye ọ bụla n'ime ndị ozi Ya...} [Surah Albakara: 285]‹

Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ مِن قَبۡلُۚ وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا ١٣٦﴾

{Ewuu ndị ahụ kweere, kwetakwanụ na Chineke na onye ozi Ya, na Akwụkwọ ahụ O kpugheere onye ozi Ya, nakwa Akwụkwọ ahụ O kpugheere tupu mgbe ahụ. Ma onye ọ bụla jụrụ ikwenye na Chineke, na ndị mmụọ ozi Ya, na akwụkwọ Ya niile, na ndị ozi Ya niile, nakwa n'ụbọchị ikpeazụ, n'ezie ọ kpafuola n'oké mkpafu dị anya.} [Surah An-Nisaa: 136]‹

Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ:

﴿أَلَمۡ تَعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۗ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَٰبٍۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٧٠﴾

{Ọ bụ na ị maghị na Chukwu maara ihe dị n'eluigwe na n'ụwa? N'ezie, nke ahụ dị n'ime akwụkwọ. N'ezie, nke ahụ dịirị Chukwu mfe.} [Surah Al-Hajj: 70].

Nke abụọ: Ihe akaebe sitere na Sunnah; otu n'ime ha bụ Hadith ziri ezi nke a ma ama, nke Muslim kọrọ na Sahih ya site na Hadith nke Onye ndú ndị kwere ekwe, Umar bin Al-Khattab, ka Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ, na Jibril, udo dịrị ya, jụrụ Onye amụma, udo na ngọzi Chineke dịrị ya, banyere okwukwe, ọ wee sị ya:

«الإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَاليَوْمِ الآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ».

«Okwukwe bụ ịkwere na Chineke, na ndị mmụọ ozi Ya, na akwụkwọ Ya, na ndị ozi Ya, na n'ụbọchị ikpe-azụ, na ịkwere n'ihe a kara aka, ma ọ bụ ihe ọma ya ma ọ bụ ihe ọjọọ ya»[1]. Hadith, Ndị Sheikh abụọ ahụ dekọtara ya - na obere ọdịiche - site n'akụkọ Abu Hurayrah (Chineke nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ).

Ihe na-esite n'isi ihe isii ndị a bụ: ihe niile ọ dị mkpa ka onye Alakụba nwee nkwenye na ya, ma kwere na ya n'ihe gbasara ikike nke Chineke, Onye

[1] Muslim kọrọ ya (8).

dị ike na Onye dị ebube, na n'okwu gbasara mbilite n'ọnwụ, na ihe ndị ọzọ n'ime ihe anaghị ahụ anya (Ghayb); dịka Chineke, Onye dị ike na Onye dị ebube, na Onye ozi Ya ﷺ siri kọwaa.

Nkọwapụta nke ụkpụrụ isii ndị a bụ dị ka ndị a:

Mmalite nke mbụ: Okwukwe na Chukwu dị elu

Ọ gụnyere ọtụtụ ihe; ya na kwa: Inwe okwukwe na Ọ bụ ezi Chukwu, Onye kwesịrị ka a fee ofufe, n'enweghị ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Ya; n'ihi na Ọ bụ Onye kere ndị ohu, Onye na-emere ha mma, Onye na-ahụ maka ihe oriri ha, Onye maara ihe ha na-eme na nzuzo na ihe ha na-eme n'ìhè, nakwa Onye nwere ike ịkwụ ndị na-erube isi n'ime ha ụgwọ ọrụ na inye ndị na-enupụ isi n'ime ha ntaramahụhụ.

N'ezie, Chukwu kere ndị mmadụ na ndị jinn maka ofufe a, O wee nye ha ya n'iwu, dịka Chukwu Onye Dị Elu siri:

﴿وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۝٥٦ مَآ أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ وَمَآ أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ ۝٥٧ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلرَّزَّاقُ ذُو ٱلْقُوَّةِ ٱلْمَتِينُ ۝٥٨﴾

{Ma ekeghị m ndị Jinn na ndị mmadụ belụsọ ka ha fee m ofufe.

Achọghị m ihe oriri ọ bụla n'aka ha, achọghịkwa m ka ha nye m nri 57

N'ezie, Chineke bụ Onye na-enye ihe oriri, Onye nwe ike, Onye siri ike 58}

[Surah Adh-Dhariyat: 56-58].

Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ٢١ ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٢٢﴾

{Ewuu unu ndị mmadụ, feenụ Dinwenu unu, Onye kere unu na ndị buru unu ụzọ bịa, ka unu wee bụrụ ndị na-atụ egwu Chineke. 21

Onye mere unu ala ka ọ bụrụ ihe mgbasa, meekwa ka eluigwe bụrụ ụlọ, wee si n'eluigwe wedata mmiri, ma were ya wepụta mkpụrụ osisi dị ka ihe oriri maka unu. Ya mere, unu emela ka Chukwu nwee ndị ha nhata, ebe unu maara.22} [Surah Albakara: 21-22].

Ma Chukwu zitere ndị ozi ma zitekwara Akwụkwọ nsọ: iji kọwaa eziokwu a, ịkpọ oku gaa na ya, na ịdọ aka ná ntị megide ihe na-emegide ya, dịka Chukwu Onye dị nsọ, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ...﴾

{N'ezie, Anyị zitere onye ozi n'ime mba ọbụla (ka ọ sị): Feenụ Chukwu ofufe, ma zerenụ arụsị... }

[Surah Annahl: 36].

Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ ٢٥﴾

{Anyị eziteghị onye ozi ọ bụla tupu gị ma ọ bụghị na Anyị kpugheere ya na: Ọ dighị chi ọzọ ma ọ bụghị

Mu, ya mere, feenụ M} [Surah Al-Anbiya: 25].

Ya na, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿الر كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ۝١ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنَّنِي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ۝٢﴾

{Alif, Lam, Ra. (Nke a bụ) Akwụkwọ e mere amaokwu ya niile ka ha sie ike, emesịa kọwaa ha doro anya, site n'aka Onye maara ihe, Onye maara ihe niile1

Ka unu ghara ife onye ọzọ ofufe ma ọ bụghị Chukwu; n'ezie, abụ m onye ịdọ aka ná ntị na onye na-enye ozi ọma nye unu sitere n'aka Ya 2}

[Surah Hud: 1-2].

Eziokwu nke ofufe a bụ: iwepụta naanị Chukwu di elu maka ihe niile ndị ohu na-eji efe ofufe; site n'arịrịọ, egwu, olileanya, ekpere, ibu ọnụ, ịchụ àjà, ikwe nkwa, na ụdị ofufe ndị ọzọ, n'ụzọ nke irubere Ya isi, ịchọ inweta ụgwọ ọrụ Ya, na ịtụ egwu ahụhụ Ya, tinyere izu okè nke ịhụnanya maka Ya, na iweda onwe ala n'ihi ịdị ukwuu Ya.

Onye ọ bụla tụgharịrị uche n'ime Kor'an ahụ dị mmesapụ aka: ọ ga-ahụ na e kpugheere ihe ka ukwuu n'ime ya gbasara ntọala a dị ukwuu; dịka okwu Chukwu di elu:

﴿إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ۝٢ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ ۝٣﴾

{N'ezie, Anyị kpughere gị Akwụkwọ ahụ n'eziokwu, ya mere fee Chukwu, jiri ezi obi na-ekpe okpukpe ahụ maka naanị Ya 2

N'ezie, okpukperechi dị ọcha bụ nke Chineke. Ma ndị ahụ weere ndị nchebedo ọzọ na-abụghị Ya, (ha na-asị): 'Anyị anaghị efe ha ofufe ma ọ bụghị naanị ka ha mee ka anyị bịaruo Chineke nso.' N'ezie, Chineke ga-ekpe ikpe n'etiti ha n'ihe ahụ ha na-esemokwu na ya. N'ezie, Chineke adịghị eduzi onye ọ bụla bụ onye ụgha, onye na-agọnahụ Chineke 3}.

[Surah Az-Zumar: 2-3].

Ya na, okwu Chukwu Onye dị nsọ na Onye Dị Elu:

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُ...﴾

{Ma Dinwenu gị enyela iwu ka unu ghara ife ofufe ma ọ bụghị Ya...} [Surah Al-Isra: 23].

Ya na, okwu Onye Dị Elu:

﴿فَٱدۡعُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡكَٰفِرُونَ ١٤﴾

{Ya mere, kpọọkuonụ Chineke, na-eme ka okpukperechi dị ọcha maka Ya, ọbụlagodị ma ndị na-ekweghị ekwe akpọọ ya asị.}

[Surah Ghafir: 14].

Otu a kwa, onye tụgharịrị uche na Sunnah Onye-amụma ga-ahụkwa nlebara anya n'ụkpụrụ ukwu a, n'ime nke a bụ: ihe a kọrọ n'ime Sahih abụọ ahụ, site n'aka Mu'adh (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ), na Onye-amụma ﷺ kwuru sị:

«حَقُّ اللهِ عَلَى العِبَادِ أَن يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا».

«Ihe ruuru Chukwu n'ahụ ndị ohu bụ ka ha fee Ya ofufe, ma ghara ịsọke Ya n'ihe ọ bụla»[1].

Ikwere na Chineke gụnyekwara: ịkwere n'ihe niile Ọ nyere ndị ohu Ya n'iwu, nakwa ihe Ọ manyere ha ime; nke gụnyere ogidi ise nke Islam ndị pụtara ìhè.

Ha bụ: ịgba àmà na ọ dịghị chi ọzọ ma ọ bụghị Chineke, nakwa na Muhammad bụ onye ozi Chineke, na ikpe ekpere, na inye Zakat, na ibu ọnụ nke Ramadan, na ịga njem Hajj n'ụlọ nsọ nke Chukwu maka onye nwere ike ime ya, tinyere ihe ndị ọzọ n'ime ihe ndị e nyere n'iwu nke Iwu dị ọcha wepụtara.

Nke kachasị mkpa na nke kachasị ukwuu n'ime ogidi ndị a bụ: ịgba àmà na ọ dịghị onye kwesịrị ofufe n'ezie ma e wezụga Allah, na Muhammad bụ onye ozi Allah. Ihe ịgba àmà a na-achọ n'aka anyị bụ: iji ezi obi mee ofufe niile naanị maka Allah, na ịgọnahụ ofufe a na-enye ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Ya. Nke a bụ ihe "La ilaha illa Allah" pụtara, n'ihi na ihe ọ pụtara - dịka ndị ọkà mmụta (ka Allah meere ha ebere) kwuru - bụ: ọ nweghị onye kwesịrị ofufe n'eziokwu ma e wezụga Allah. Ya mere: n'ezie, ihe ọ bụla a na-efe ofufe na-abụghị Allah - ma ọ bụ mmadụ, mmụọ ozi, mmụọ ọjọọ (jinn), ma ọ bụ ihe

[1] Al-Bukhari dekọtara ya (2856), na Muslim (30).

ọzọ - bụ nke a na-efe ofufe n'ụgha, ma Onye kwesịrị ofufe n'eziokwu bụ naanị Allah, Onye na-enweghị onye ọ bụla Ya na ya nọ n'ọkwa, dịka Ya (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kwuru:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلۡبَٰطِلُ...﴾

{Nke ahụ bụ n'ihi na Chineke bụ Eziokwu, nakwa na ihe ọ bụla ha na-akpọku na-abụghị Ya bụ ihe efu...} [Surah Al-Hajj: 62].

E kọwaala ya na mbụ: na Chukwu dị nsọ ma dị elu kere ụmụ mmadụ na ndị jinn maka ezigbo ntọala a, O wee nye ha ya n'iwu, zite ndị ozi Ya maka ya, ma budata akwụkwọ Ya maka ya; ya mere ihe a manyere ohu bụ ka ọ chebara nke a echiche nke ọma, ma tụgharịa uche na ya nke ukwuu; ka o wee doo ya anya maka oké amaghị ihe ahụ nke imirikiti ndị Alakụba dabara n'ime ya banyere ntọala a; ruo n'ókè ha fere ihe ọzọ ofufe tinyere Chukwu, ma tụgharịa ezi ikike Ya pụrụ iche nye ndị ọzọ na-abụghị Ya, Chukwu bụ Onye a na-arịọ enyemaka.

Ihe so n'inwe okwukwe na Chukwu, asọ dịrị Ya, bụ inwe okwukwe na Ọ bụ Onye kere ụwa, Onye na-ahụ maka ihe gbasara ha, nakwa Onye na-achịkwa ha site n'amamihe Ya na ike Ya dịka Ọ chọrọ, asọ dịrị Ya, nakwa na Ọ bụ Onye Nwe ụwa a na ụwa nke ọzọ, na Onyenwe (Rabb) ụwa niile n'ozuzu ha; ọ dịghị onye okike ọzọ ma e wezụga Ya, ọ dịghịkwa onyenwe ọzọ ma e wezụga Ya, Ma na O zitere ndị

ozi, ma zitekwara Akwụkwọ Nsọ; iji dozie ndị ohu Ya, na ịkpọ ha oku gaa n'ihe ga-abụ nzọpụta na ọdịmma ha n'ụwa a na n'ọdịnihu, Ọ nweghịkwa onye mmekọ, otuto dịrị Ya, n'ihe ahụ niile. Chineke dị elu kwuru:

﴿ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ وَكِيلٞ ٦٢﴾

{Chukwu bụ Onye kere ihe niile; Ọ bụkwa Ya bụ Onye na-ahụ maka ihe niile.}

[Surah Az-Zumar: 62].

Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۖ يُغۡشِي ٱلَّيۡلَ ٱلنَّهَارَ يَطۡلُبُهُۥ حَثِيثٗا وَٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتِۭ بِأَمۡرِهِۦٓۗ أَلَا لَهُ ٱلۡخَلۡقُ وَٱلۡأَمۡرُۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٥٤﴾

{N'ezie, Onyenwe unu bụ Chukwu, Onye kere eluigwe na ụwa n'ime ụbọchị isii. Mgbe ahụ, O wee nọkwasị n'Oche-eze. Ọ na-eji abalị ekpuchi ehihie, nke na-achụ ya n'ọsọ n'ọsọ; nakwa anyanwụ, ọnwa, na kpakpando, e doro ha niile n'okpuru iwu Ya. Mara n'ezie, ọ bụ Ya nwe okike na inye iwu. A gọziri Chukwu, Onyenwe ụwa niile.} [Surah Al-A'raf: 54].

Ọzọkwa, otu n'ime ihe so n'inwe okwukwe na Chineke, Onye dị elu, bụ: inwe okwukwe n'aha Ya ndị mara mma na njirimara Ya ndị dị elu e kwuru n'ime akwụkwọ Ya dị ebube, nakwa nke ziri ezi site n'aka onye ozi Ya a tụkwasịrị obi, n'enweghị mgbagọ, ma ọ bụ ịgọnarị, ma ọ bụ ịkọwa etu o si dị,

ma ọ bụ iji ya tụnyere ihe ọzọ,

﴿...لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ﴾

{...Ọ dighị ihe ọ bụla yiri Ya; Ọ bụkwa Ya bụ Onye na-anụ ihe niile, Onye na-ahụ ihe niile.}

[Surah As-Shura: 11].

Ya mere, ọ dị mkpa ịhapụ ha ka ha gafee etu ha siri bịa n'enweghị ịkọwa etu o si dị, ya na inwe okwukwe n'ihe ha na-egosi n'ime nkọwa ndị dị ukwuu, ndị bụ njirimara nke Chukwu, Onye Dị Ebube na Onye Dị Ukwuu, nakwa iwu dị n'iji ha kọwaa Ya, Onye Dị Elu, n'ụzọ kwesịrị ekwesị nye Ya n'enweghị Ya iyiri ihe ndị O kere eke n'ihe ọ bụla n'ime njirimara Ya, dị ka okwu nke Chukwu di elu si dị: Ya na, Onye Dị Elu sịrị

﴿فَلَا تَضۡرِبُواْ لِلَّهِ ٱلۡأَمۡثَالَۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ وَأَنتُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ ٧٤﴾

{Ya mere, unu atụla ilu maka Chukwu. N'ezie, Chukwu maara, ma unu amaghị.}

[Surah Annahl: 74].

Nke a bụ: nkwenye okwukwe nke ndị Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah site n'ime ndị enyi onye ozi Chineke nakwa ndị na-eso ha n'ezi omume; banyere aha na njirimara Chukwu, ọ bụkwa ihe Imam: Abu al-Hasan al-Ash'ari, ka Chineke meere ya ebere, bufeere n'ime akwụkwọ "Al-Maqalat" site n'aka ndị ọkà mmụta Hadith na ndị Ahlus-Sunnah, nakwa ihe ndị ọzọ na-abụghị ya n'ime ndị nwere mmata na okwukwe bufeekwara.

Al-Awza'i, ka Chukwu meere ya ebere, sịrị: (A jụrụ Az-Zuhri na Makhul gbasara amaokwu njirimara, ha wee sị: Hapụnụ ha etu ha siri bịa)[1].

Ya na, Al-Awza'i sịrị ọzọ, ka Chukwu meere ya ebere: (Anyị na ọtụtụ ndị Tabi'un na-ekwu sị na Chukwu, asọ dịrị Ya, dị n'elu oche eze Ya, ma anyị kwenyere n'ihe e kwuru n'ime Sunnah banyere njirimara Ya)[2].

Ya na, Al-Walid bin Muslim, ka Allah meere ya ebere, sịrị: (A jụrụ Malik, Al-Awza'i, Al-Layth bin Sa'd, na Sufyan Ath-Thawri (ka Chukwu meere ha ebere) maka akụkọ ndị bịara gbasara njirimara, ha niile wee sị: Hapụnụ ya ka ọ gafee dịka o siri bịa, n'enweghị ịjụ etu ọ dị)[3].

Mgbe a jụrụ Rabi'ah bin Abi Abdul Rahman - onye nkụzi Malik, ka ebere Chukwu dịrị ha abụọ - banyere Istiwa (Chukwu ịnọkwasị n'ocheeze), o wee sị: (Istiwa abụghị ihe a na-amaghị...), ma otu o siri dị abụghị ihe uche nwere ike ighọta, ozi sitere n'aka Chukwu, ihe dịịrị Onye Ozi bụ nnyefe ozi doro

[1] Al-Lalika'i dekọtara ya na Sharh Usul Al-I'tiqad (735), na Ibn Abdul-Barr na Jami' Al-'Ilm wa Fadlih (1801), mana n'okwu nke ahadith kama aayat as-sifat, okwu ya bụkwa: "Kọọnụ ahadith ndị a dịka ha siri bịa ma unu arụla ụka na ha."

[2] Al-Bayhaqi dekọtara ya na Al-Asma' wa As-Sifat (865), ma Ibn Taymiyyah kwadoro na usoro ndị kọrọ ya ziri ezi na Al-Hamawiyyah (ihu: 269), ma Adh-Dhahabi kwuru na Al-'Ard (2/223): Ndị kọrọ ya bụ ndị Imam a pụrụ ịtụkwasị obi.

[3] Al-Lalaka'i dekọtara ya na Sharh Usul Al-I'tiqad (930), na Al-Bayhaqi na Al-Asma' Was-Sifat (955).

anya, ma ihe dịịrị anyị bụ ikweta)[1], Na mgbe a jụrụ Imam Malik, ka Allah meere ya ebere, maka nke ahụ, ọ sịrị: (Al-Istiwa bụ ihe a maara ama...), otu o si dị bụ ihe a na-amaghị ama, inwe okwukwe na ya bụ iwu, nakwa ịjụ ajụjụ banyere ya bụ bid'ah). E mesịa, ọ sịrị onye na-ajụ ajụjụ ahụ: Ahụghị m gị ma e wezụga na ị bụ nwoke ọjọọ! O wee nye iwu banyere ya, e wee chụpụ ya[2]. A kọkwara ihe pụtara nke a site n'aka Nne ndị kwere ekwe Umm Salama (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ)[3].

Imam Abu Abdul Rahman bin Al-Mubarak, ka ebere Chukwu dịrị ya, kwuru sị: (Anyị maara Onyenwe anyị, Otuto dịrị Ya, na Ọ dị n'elu eluigwe Ya, n'elu oche-eze Ya, ma nọrọ iche n'ihe niile e kere eke)[4].

Okwu ndị Imam n'isiokwu a dị ọtụtụ nke ukwuu, nke a na-enweghị ike iweta n'ime okwu nkuzi a. Ma onye ọ bụla chọrọ ịmatakwu ọtụtụ n'ime ihe ndị a, ya gaa lee ihe ndị ọkà mmụta nke Sunnah dere n'isiokwu a, dị ka akwụkwọ "Sunnah" nke Abdullah bin Imam Ahmad, na akwụkwọ "Ịdị n'otu nke Chukwu" nke nnukwu Imam Muhammad bin

[1] Al-Lalaka'i dekọtara ya na Sharh Usul Al-I'tiqad (665), na Al-Bayhaqi na Al-Asma' wa As-Sifat (868).

[2] Al-Lalaka'i dekọtara ya na Sharh Usul Al-I'tiqad (664), na Abu Nu'aym na Hilyat Al-Awliya (325/6), na Al-Bayhaqi na Al-Asma' Was-Sifat (867).

[3] Al-Muzakki dekọtara ya na Al-Muzakkiyyat (29), na Ibn Battah na Al-Ibanah (120), na Al-Lalika'i na Sharh Usul Al-I'tiqad (663).

[4] Ad-Darimi dekọtara ya na Ar-Radd ala Al-Jahmiyyah (67), na Al-Bayhaqi na Al-Asma' wa Al-Sifat (903).

Khuzaimah, na akwụkwọ "Sunnah" nke Abu Al-Qasim Al-Lalika'i Al-Tabari, na akwụkwọ "Sunnah" nke Abu Bakr bin Abi Asim, yana aziza Sheikh Al-Islam Ibn Taymiyyah zigaara ndị obodo Hama. Ọ bụ nnukwu aziza bara ezigbo uru ebe ọ kọwara n'ime ya, ka Chukwu meere ya ebere, okwukwe nke ndị Ahl as-Sunnah, wepụtakwa ọtụtụ n'ime okwu ha n'ime ya, yana ihe akaebe sitere n'iwu okpukpe na nke uche nke na-egosi eziokwu dị n'ihe ndị Ahl as-Sunnah kwuru, na ịbụ ụgha nke ihe ndị na-emegide ha kwuru.

Otu aka ahụ kwa, edemede ya akpọrọ Al-Tadmuriyyah; ọ tụlere okwu ahụ n'uju n'ime ya, ma kọwapụta nkwenye nke ndị Ahl al-Sunnah site n'ihe akaebe nke ederede na nke uche, yana ịgbagha ndị na-emegide ya n'ụzọ na-eme ka eziokwu pụta ìhè ma na-ebibi ụgha maka onye ọ bụla n'ime ndị ọkà mmụta lebaara ya anya; site n'ezi ebumnobi, yana ọchịchọ iji mata eziokwu. Nchịkọta ya bụ: Nkwenye nke ndị Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah na ngalaba nke aha na njirimara; bụ na ha kwenyere na ọ dịrị Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) ihe O kwupụtara na ọ dịrị Onwe Ya n'ime akwụkwọ Ya, ma ọ bụ ihe onye ozi Ya Muhammad ﷺ kwupụtara na ọ dịrị Ya n'ime Sunnah ya, ikwenye na ha dịrị n'enweghị iji ya tụnyere ihe ọzọ, nakwa na ha doro Ya nsọ (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) pụọ n'iyiri ihe ndị O kere, idoo nsọ nke dị ọcha pụọ n'ịgọnarị; n'ihi ya ha nwetara

mmeri site n'ịnọ na nchekwa pụọ na mmegide, Ha jiri ihe akaebe niile rụọ ọrụ; dị ka nkwado na ịga nke ọma sitere n'aka Chineke; n'ihi na o so n'usoro Chineke (Onye Dị Ebube), n'ebe onye jidesiri eziokwu ahụ O ji zite ndị ozi Ya ike, tinye ike ya niile na nke ahụ, wee jiri obi ọcha na-achọ ya n'ebe Chineke nọ; ka O mee ka ọ nwee ịga nke ọma n'eziokwu ahụ, nakwa ime ka ihe akaebe ya pụta ìhè, dị ka Onye kachasị elu siri kwuo:

﴿بَلۡ نَقۡذِفُ بِٱلۡحَقِّ عَلَى ٱلۡبَٰطِلِ فَيَدۡمَغُهُۥ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٞ...﴾

{Kama, Anyị na-atụba eziokwu n'elu ụgha, o wee tipịa ya, na mberede, ọ lara n'iyi...}

[Surah Al-Anbiya: 18].

Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Siri:

﴿وَلَا يَأۡتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئۡنَٰكَ بِٱلۡحَقِّ وَأَحۡسَنَ تَفۡسِيرًا ٣٣﴾

{Ha adịghịkwa ewetara gị ihe atụ ọ bụla, ma ọ bụghị na Anyị ewetara gị eziokwu ahụ, yana nkọwa kacha mma.} [Surah Al-Furqan: 33].

Ma onye ọ bụla megidere Ndị Sunnah: n'ihe ha kwenyere n'isiokwu banyere aha na njirimara; o doro anya na ọ ga-adaba n'ịmegide ihe akaebe nke ederede na nke uche; yana mmegiderịta onwe doro anya n'ime ihe niile ọ na-ekwenye na ihe ọ na-agọnarị. Ya na, Al-Hafiz Ibn Kathir, ka Allah meere ya ebere, kwuru okwu dị mma n'ime Tafsir ya a ma ama gbasara isiokwu a, ma nke ahụ bụ mgbe ọ na-ekwu gbasara okwu Chukwu Onye Dị Elu:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ...﴾

{N'ezie, Onye Nwe unu bụ Chukwu, Onye kere eluigwe na ụwa n'ime ụbọchị isii, mgbe ahụ O wee nọkwasị n'elu Oche-eze...} [Surah Al-Araf: 54].

Ọ dị mma ihota ya n'ebe a n'ihi uru ya dị ukwuu; ya mere o kwuru (ka Chineke meere ya ebere) ihe okwu ya kpọmkwem bụ, sị:

(Ndị mmadụ nwere ọtụtụ okwu gbasara ọnọdụ a, mana nke a abụghị ebe a ga-akọwa ha n'uju. Kama, n'ọnọdụ a, anyị na-eso ụzọ ndị okenye ziri ezi (Salaf as-Saalih): Maalik, Al-Awza'i, Ath-Thawri, Al-Layth ibn Sa'd, Ash-Shafi'i, Ahmad ibn Hanbal, Ishaq ibn Rahawayh, na ndị ọzọ so n'ime ndị ndú ndị Alakụba n'oge gboo nakwa n'oge ugbu a. Nke a bụ: ịnabata ha dịka ha siri bịa n'enweghị ịkọwa otu ha siri dị (Takyiif), n'enweghị iji Ya tụnyere ihe ọzọ (Tashbiih), ma ọ bụkwanụ ịgọnahụ ha (Ta'tiil). Ihe pụtara ìhè nke na-abata n'uche ndị na-atụnyere Chukwu n'ihe ọzọ bụ ihe a jụrụ banyere Chukwu, n'ihi na Chukwu adịghị ka ihe ọ bụla n'ime ihe O kere eke, nakwa

﴿...لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ﴾

{...Ọ dịghị ihe ọ bụla yiri Ya; Ọ bụkwa Ya bụ Onye na-anụ ihe niile, Onye na-ahụ ihe niile.} [SurahAs-Shura: 11]. Kama, ọ dị ka ndị Imamu kwuru, -n'ime

ha bụ Nu'aym bin Hammad Al-Khuza'i, onye nkụzi Al-Bukhari, o kwuru sị: (Onye ọ bụla jiri Chineke tụnyere okike Ya, ọ gọnahụrụ Chineke, ma onye ọ bụla jụrụ ihe ọ bụla Chineke ji kọwaa Onwe Ya, n'ezie ọ gọnahụrụ Chineke)[1], Ma ọ nweghị ntụnyere ọ bụla dị n'ihe Chukwu ji kọwaa onwe Ya, ma ọ bụ n'ihe Onye ozi Ya ji kọwaa Ya. Ya mere, onye ọ bụla kwadoro maka Chukwu di elu ihe ndị amaokwu pụtara ìhè nakwa akụkọ ndị ziri ezi wetara; n'ụzọ dabara adaba n'ebube Chukwu, ma wepụkwa ntụpọ ọ bụla n'ebe Chukwu di elu nọ; o doro anya na onye ahụ agbasowo ụzọ nduzi[2]. Okwu Ibn Kathir gwụrụ ebe a, ka Chukwu meere ya ebere.

Ihe gụnyekwara n'ikweta na Chineke bụ: nkwenye na okwukwe bụ okwu na ọrụ, ọ na-abawanye site n'irubere isi ma na-ebelata site na mmehie, nakwa na ekweghị ka a kpọọ onye ọ bụla n'ime ndị Alakụba onye na-ekweghị ekwe n'ihi mmehie ọ bụla na-erughị isonye Chineke na ihe ọzọ yana ekweghị ekwe; dị ka ịkwa iko, izu ohi, iri ọmụrụ nwa, ịnụ ihe na-egbu egbu, inupụrụ nne na nna isi, na nnukwu mmehie ndị ọzọ, ọ gwụla ma o weere nke ahụ dị ka ihe e kwere ka e mee, n'ihi ihe Onye kacha elu n’eziokwu (chineke) kwuru sị:

---

[1] Adh-Dhahabi dekọtara ya na Al-Uluww (464), ma Al-Albani kwuru na Mukhtasar Al-Uluww (p: 184): Nke a bụ usoro akụkọ ziri ezi, ndị kọrọ ya bụ ndị a pụrụ ịtụkwasị obi na ndị a ma ama.

[2] Tafsir Ibn Kathir (3/ 426, 427).

﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ...﴾

{N'ezie, Chineke anaghị agbaghara ka e tinyere Ya onye mmekọ, ma Ọ na-agbaghara ihe ọzọ ma e wezụga nke ahụ nye onye Ọ chọrọ...} [Surah An-Nisaa: 48]. Na dịka o siri kwụsie ike n'ime akụkọ dị iche iche a kọrọ na-esochi onwe ha, site n'aka Onye ozi Chineke ﷺ, n'ime ha bụ: okwu ya sị:

«إِنَّ اللهَ يُخْرِجُ مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ».

«N'ezie Chineke ga-ewepụta n'ime ọkụ ahụ onye ọ bụla nwere n'ime obi ya okwukwe hà ka ịdị arọ nke mkpụrụ mọstad.»[1].

Isi ihe nke abụọ: Ịkwere na ndị mmụọ ozi,

Ọ gụnyere ihe abụọ: Ihe nke mbụ: Ịkwere na ndị mmụọ ozi n'ozuzu ya; nke a bụ site n'ịkwere na Chineke nwere ndị mmụọ ozi Ọ kere ka ha wee na-erubere Ya isi, ma kọwaa ha na ha bụ:

﴿وَقَالُواْ ٱتَّخَذَ ٱلرَّحۡمَٰنُ وَلَدٗاۗ سُبۡحَٰنَهُۥۚ بَلۡ عِبَادٞ مُّكۡرَمُونَ ٢٦ لَا يَسۡبِقُونَهُۥ بِٱلۡقَوۡلِ وَهُم بِأَمۡرِهِۦ يَعۡمَلُونَ ٢٧ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡ وَلَا يَشۡفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ٱرۡتَضَىٰ وَهُم مِّنۡ خَشۡيَتِهِۦ مُشۡفِقُونَ ٢٨﴾

{Ha wee sị: Onye ebere mụtara nwa. Otuto dịrị Ya! Kama, ha bụ ndị ohu a kwanyeere ugwu 26}

Ha adịghị ebu Ya ụzọ n'okwu, ma ha na-arụ ọrụ

[1] Albukhari dekọtara ya (22), site na hadith nke Abu Sa'id Al-Khudri, ka Allah nwee obi ụtọ n'ebe ọ nọ.

site n'iwu Ya 27

Ọ maara ihe dị n'ihu ha na ihe dị n'azụ ha, ha anaghịkwa arịọ arịrịọ ma e wezụga nye onye Ọ nabatara, ha na-amakwa jijiji n'ihi ịtụ egwu Ya.28}

[Surah Al-Anbiyaa: 26-28].

Ha dị n'ọtụtụ ụdị dị iche iche; ụfọdụ n'ime ha bụ ndị e nyere ọrụ ịbu Oche-eze ahụ, ụfọdụ n'ime ha bụ ndị nche nke Paradaịs na ọkụ ala mmụọ, ụfọdụ n'ime ha bụkwa ndị e nyere ọrụ ichekwa ọrụ nke ndị ohu. Ihe nke abụọ: Ịkwere na ndị mmụọ ozi n'ụzọ zuru ezu; nke a bụ site n'ịkwere na ndị ahụ Chineke na onye ozi Ya kpọrọ aha n'ime ha; dị ka Jibril, onye e nyefere ọrụ maka mkpughe, na Mikail, onye e nyefere ọrụ maka mmiri ozuzo, na Malik, onye nche ọkụ. Na Israfil, onye e nyefere ọrụ ịfụ opi. Dịka a kpọtụrụ ha aha n'akụkọ ndị ziri ezi, n'ime ha: ihe guzosiri ike na Sahih site n'aka Aisha (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ), na Onye-amụma ﷺ kwuru sị:

«خُلِقَتِ الـمَلَائِكَةُ مِن نُورٍ، وَخُلِقَ الجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُم»

«E kere ndị mmụọ ozi site n'ìhè, e kere ndị Jinn site n'ire ọkụ, e kere Adam site n'ihe a kọwaara unu»[1] Muslim dekọtara ya na Sahih ya.

Ntọala nke atọ: Ịkwere n'akwụkwọ, nke a

[1] Muslim dekọtara ya (2996), site na hadith Aisha, ka Allah nwee obi ụtọ n'ebe ọ nọ.

gụnyekwara ihe abụọ:

Ihe mbụ: Inwe okwukwe n'Akwụkwọ nsọ n'ozuzu ya; nke a bụ inwe okwukwe na Chukwu zitere ndị amụma Ya na ndị ozi Ya akwụkwọ nsọ; iji kọwaa ikike Ya, na ịkpọ oku gaa na Ya, dị ka O siri kwuo (Onye kachasị elu):

﴿لَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا رُسُلَنَا بِٱلۡبَيِّنَٰتِ وَأَنزَلۡنَا مَعَهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ وَٱلۡمِيزَانَ لِيَقُومَ ٱلنَّاسُ بِٱلۡقِسۡطِ...﴾

{N'ezie Anyị ji ihe akaebe doro anya zite ndị ozi Anyị, ma Anyị zitekwara Akwụkwọ nsọ na ihe ọtụtụ so ha, ka ndị mmadụ wee guzosie ike n'ikpe ziri ezi...} [Surah Al-Hadid: 25]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿كَانَ ٱلنَّاسُ أُمَّةٗ وَٰحِدَةٗ فَبَعَثَ ٱللَّهُ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنزَلَ مَعَهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ لِيَحۡكُمَ بَيۡنَ ٱلنَّاسِ فِيمَا ٱخۡتَلَفُواْ فِيهِ...﴾

{Ndị mmadụ bụrụbu otu obodo, Chukwu wee zite ndị amụma dị ka ndị na-enye ozi ọma na ndị na-adọ aka ná ntị, ma zitekwara ha Akwụkwọ Nsọ n'eziokwu, ka ọ kpee ikpe n'etiti ndị mmadụ n'ihe ha nwere esemokwu na ya...}

[Surah Albakara: 213].

"Ihe nke abụọ: Ịkwere n'Akwụkwọ Nsọ n'ụzọ nkọwa zuru ezu; nke a bụ site n'ikwere n'ihe Chukwu kpọrọ aha n'ime ha, dị ka Torah, Injil, Zabur, na Qur'an, ma kwenyesie ike na Qur'an bụ nke kachasị mma ma bụrụ nke ikpeazụ n'ime ha,

nke na-achịkwa ha ma na-akwado eziokwu ha, nakwa na ọ bụ ya ka ọ dị mkpa ka mba niile (Ummah) soro ma jiri ya na-ekpe ikpe; tinyere nṅomi (Sunnah) ziri ezi nke sitere n'aka Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya); n'ihi na Chukwu zitere Onye Ozi Ya Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) dị ka onye ozi e zigaara mmadụ na ndị Aljannu niile, ma kpugheere ya Qur'an a ka o jiri ya na-ekpe ikpe n'etiti ha, ma mee ya ọgwụgwọ nye ihe dị n'ime obi, nkọwa maka ihe niile, nakwa nduzi na ebere maka ndị kwere ekwe, dị ka Chineke, Onye dị elu, siri kwuo:"

﴿وَهَٰذَا كِتَٰبٌ أَنزَلۡنَٰهُ مُبَارَكٞ فَٱتَّبِعُوهُ وَٱتَّقُواْ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ١٥٥﴾

{Nke a bụkwa Akwụkwọ Anyị kpughere, nke agọziri agọzi, ya mere soronụ ya, ma tụọnụ egwu Chukwu, ka unu wee nweta ebere.} [Surah Al-An'am: 155]. Ya na, Chukwu Onye dị nsọ Sịrị:

﴿...وَنَزَّلۡنَا عَلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ تِبۡيَٰنٗا لِّكُلِّ شَيۡءٖ وَهُدٗى وَرَحۡمَةٗ وَبُشۡرَىٰ لِلۡمُسۡلِمِينَ٨٩﴾

{...Anyị kpughekwara gị Akwụkwọ nsọ ahụ dị ka nkọwa maka ihe niile, nakwa dị ka nduzi, ebere, na ozi ọma nye ndị Alakụba.} [Surah Annahl: 89]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيۡكُمۡ جَمِيعًا ٱلَّذِي لَهُۥ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحۡيِۦ وَيُمِيتُۖ فَـَٔامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِيِّ ٱلۡأُمِّيِّ ٱلَّذِي يُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ وَكَلِمَٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمۡ تَهۡتَدُونَ١٥٨﴾

{Sị: Unu ndị mmadụ, n'ezie abụ m onye ozi Chukwu ziteere unu niile, Onye nwe alaeze eluigwe na ụwa. Ọ dịghị chi ọzọ ma ọ bụghị Ya, Ọ na-enye ndụ, na-ewetakwa ọnwụ. Ya mere, kwerekwanụ na Chukwu nakwa n'Onye ozi Ya, onye amụma ahụ na-amaghị akwụkwọ, onye kwere na Chukwu nakwa n'okwu Ya, sorokwanụ ya ka unu wee nweta nduzi.} [Surah Al-A'raf: 158]. Amaokwu ndị nwere nkọwa a dị ọtụtụ.

Isi ihe nke anọ: Ịkwere na ndị ozi

Ọ gụnyekwara ihe abụọ: Ihe mbụ: Ịkwere na ndị ozi n'ozuzu ha; nke a bụ ịkwere na Chukwu ziteere ndị ohu Ya ndị ozi sitere n'ime ha—dị ka ndị na-ekwusa ozi ọma na ndị na-adọ aka ná ntị, yana ndị na-akpọ oku gaa n'eziokwu; onye ọ bụla zara oku ha ga-enweta obi ụtọ, ma onye ọ bụla megidere ha ga-enweta ndakpọ olileanya na ịkwa ụta. Onye ikpeazụ nakwa onye kachasị mma n'ime ha bụ onye amụma anyị bụ Muhammad nwa Abdullah (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), dịka Chukwu siri kwuo:

﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ...﴾

{N'ezie, Anyị zitere onye ozi n'ime mba ọ bụla, sị: Feenụ Chukwu ofufe, ma zeenụ arụsị...} [Surah Annahl: 36]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿رُّسُلٗا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةُۢ بَعۡدَ ٱلرُّسُلِ...﴾

{Ndị ozi bụ ndị na-ekwusa ozi ọma ma na-adọ

aka ná ntị, ka ndị mmadụ wee ghara inwe ihe ngọpụ megide Chukwu mgbe ndị ozi ahụ gasịrị...} [Surah An-Nisaa: 165]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ...﴾

{Muhammad abụghị nna onye ọ bụla n'ime ndị ikom unu, kama ọ bụ Onye Ozi Chukwu, nakwa onye ikpeazụ n'ime ndị amụma...} [Surah Al-Ahzab: 40].

Ihe nke abụọ: Ịkwere na ndị ozi n'ụzọ zuru ezu; nke a bụ inwe okwukwe n'ụzọ zuru ezu nakwa n'ịkọwapụta ndị ahụ Chukwu kpọrọ aha n'ime ha, ma ọ bụ ndị e gosipụtara aha ha site n'aka onye ozi Chukwu (Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo); dị ka Nuhu, Hud, Salih, Ibrahim, na ndị ọzọ, ka ngọzi na udo nke Chukwu dịrị ha, ezinụlọ ha, nakwa ndị na-eso ụzọ ha.

Isi ihe nke ise: Ịkwere n'ụbọchị ikpe-azụ

Ọ gụnyere:

Ịkwere n'ihe niile Chineke na onye ozi Ya (Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo) gwara anyị banyere ihe ga-eme mgbe a nwụsịrị; dị ka ọnwụnwa nke ili, ntaramahụhụ ya, na obi ụtọ ya, nakwa ihe egwu na ihe isi ike ndị ga-adị n'ụbọchị mbilite n'ọnwụ, na àkwà mmiri, ihe ọtùtù, ikpe, na ụgwọ ọrụ, nakwa ikesa akwụkwọ ndekọ n'etiti ndị mmadụ; ebe a ga-enwe onye ga-anata akwụkwọ ya n'aka nri ya, onye ga-anata akwụkwọ ya n'aka ekpe ya, ma ọ bụ site n'azụ ya.

Ọ gụnyekwara n'ime ya: ịkwere n'ọdọ mmiri a ga-abịakwute nke onye amụma anyị, Muhammad (Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo), na ịkwere na paradaịs na ọkụ, na ndị kwere ekwe ịhụ Onyenwe ha, Onye dị elu, na Ọ ga-agwa ha okwu, na ihe ndị ọzọ bịara na Quran dị ebube na Sunnah ziri ezi site n'aka onye ozi Chineke (Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo); ya mere, ọ bụ mmanye n'ahụ ohu ịkwere n'ihe ndị a niile, na ikwenye na ha n'ụzọ Chineke na onye ozi Ya (Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo) si kọwaa ya.

Ntọala nke isii: Okwukwe n'ihe Chineke kara aka

Okwukwe gụnyere ihe anọ:

Ihe mbụ: Inwe okwukwe na Chukwu, asọ dịrị Ya, Onye dị elu, maara ihe mere eme na ihe ga-eme, na Ọ maara ọnọdụ ndị ohu Ya, ihe oriri ha, ogologo oge ndụ ha, na ọrụ ha, nakwa ihe ndị ọzọ gbasara ha, n'ihi ya ọ dighịkwa ihe ọ bụla n'ime ihe ndị a na-ezobeere Ya, asọ dịrị Ya, Onye dị elu, dị ka O kwuru, asọ dịrị Ya:

﴿...وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٞ﴾

{...Ma maranụ na Chineke bụ Onye maara ihe niile.} [Surah Albakara: 231]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...لِتَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدۡ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عِلۡمَۢا﴾

{...ka unu wee mara na Chineke nwere ike ime ihe niile, nakwa na ihe ọmụma Ya gbara ihe niile gburugburu.} [Surah Aṭ-Ṭalâq: 12].

Ihe nke abụọ: Ịkwere na Chineke edeela ihe niile O kara aka na ihe O kpebiri; dị ka Onye Dị Elu sịrị:

﴿قَدۡ عَلِمۡنَا مَا تَنقُصُ ٱلۡأَرۡضُ مِنۡهُمۡۖ وَعِندَنَا كِتَٰبٌ حَفِيظُۢ ٤﴾

{N'ezie Anyị maara ihe ala na-ebelata n'ime ha, n'ebe Anyị nọkwa ka akwụkwọ na-echekwa ihe niile dị.} [Surah Qaf: 4]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...وَكُلَّ شَيۡءٍ أَحۡصَيۡنَٰهُ فِيٓ إِمَامٖ مُّبِينٖ﴾

{...Na ihe niile ka Anyị dekọtara n'ime akwụkwọ ndekọ pụtara ìhè.} [Surah Ya-Sin: 12]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿أَلَمۡ تَعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۗ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَٰبٍۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٧٠﴾

{Ọ bụ na ị maghị na Chukwu maara ihe niile dị n'eluigwe na n'ụwa? N'ezie, nke ahụ dị n'ime akwụkwọ. N'ezie, nke ahụ dịịrị Chukwu mfe.} [Soọdụ Al-Hajj: 70].

Ihe nke atọ: Ikwere na ihe Chukwu Onye Dị Elu chọrọ na-emezu emezu; ya mere ihe Ọ chọrọ na-eme, ma ihe Ọ na-achọghị adịghị eme, dịka Onye Dị Nsọ ma Dịkwa Elu Sịrị:

﴿...إِنَّ ٱللَّهَ يَفۡعَلُ مَا يَشَآءُ﴾

{...N'ezie, Chineke na-eme ihe Ọ chọrọ} [Surah Al-Hajj: 18]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿إِنَّمَآ أَمۡرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيۡـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ٨٢﴾

{Naanị iwu Ya mgbe Ọ chọrọ otu ihe, bụ ka Ọ sị ya: "Dịrị", ọ ga-adịkwa} [Surah Yasin: 82]. Ya na, Chukwu Onye dị nsọ Sịrị:

﴿وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢٩﴾

{Ma unu adịghị achọ ihe ọ bụla ma e wezụga ka Chineke, Dinwenu ụwa niile, chọrọ.}

[Surah At-Takwir: 29].

Ihe nke anọ: Inwe okwukwe na Chukwu dị elu kere ihe niile e kere eke; ya mere ọ dịghị Onye kere ihe ọzọ ma ọ bụghị Ya, ọ dịghịkwa Onyenwe anyị ọzọ e wezụga Ya; dị ka O kwuru, asọ dịrị Ya:

﴿ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ وَكِيلٞ ٦٢﴾

{Chukwu bụ Onye kere ihe niile; Ọ bụkwa Ya bụ Onye na-ahụ maka ihe niile.} [Surah Az-Zumar:62]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ هَلۡ مِنۡ خَٰلِقٍ غَيۡرُ ٱللَّهِ يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ فَأَنَّىٰ تُؤۡفَكُونَ ٣﴾

{Ewuu unu ndị mmadụ, chetanụ amara Chukwu mere unu. È nwere onye okike ọzọ na-abụghị Chukwu nke na-enye unu ihe oriri si n'eluigwe na ala? Ọ dịghị chi ọzọ na-abụghị Ya. Ya mere, olee otu e si eduhie unu?} "[Surah Faatir: 3]."

Yabụ, ịkwere n'ihe Chineke kara aka: na-agụnye ịkwere n'ihe anọ ndị a niile, dị ka ọ bụ nkwenye nke ndị Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah; n'adịghị ka ndị ahụ jụrụ ụfọdụ n'ime ihe ndị a n'ime ndị na-ewebata ihe ọhụrụ n'okpukpe.

Otu n'ime ihe ndị dị mkpa na nkwenye ziri ezi nke ndị Ahlus-Sunnah kwenyere na ya bụ: ịhụnanya n'ihi Chukwu nakwa ịkpọasị n'ihi Chukwu, inwe njikọ n'ihi Chukwu nakwa ịbụ iro n'ihi Chukwu. Nke a bụ: nkwenye nke ịkwado na ịwepụ onwe (Al-Wala' na Al-Bara'), ọ bụkwa akụkụ nke inwe okwukwe na Chukwu, Onye Dị Elu.

Ya mere, onye kwere ekwe na-ahụ ndị kwere ekwe n'anya ma na-akwado ha, na-akpọ ndị na-ekweghị ekwe asị ma na-emegide ha. Ndị nọ n'isi n'ime ndị kwere ekwe nke mba a bụ ndị Sahaba nke Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya)—dị ka o siri guzosie ike n'aka ndị Ahl as-Sunnah wal-Jama'ah; n'ihi ya, ha na-ahụ ha n'anya ma na-akwado ha, ha kweerekwa na ha bụ ndị kachasị mma n'ime ndị mmadụ mgbe ndị amụma gachara, n'ihi okwu Onye Amụma (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya):

«خَيْرُ القُرُونِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُم».

«Ọgbọ kachasị mma bụ ọgbọ m, emesia ndị na-

esochi ha, emesia ndị na-esochi ha»[1] A kwekọrịtara na ọ ziri ezi,

Ha kwenyere na ndị kachasị mma n'ime ha bụ: Abu Bakr As-Siddiq, emesia Umar Al-Faruq, emesia Uthman Dhun-Nurayn, emesia Ali Al-Murtada (ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ niile), emesia ndị fọdụrụ n'ime mmadụ iri ahụ, emesiakwa ndị Sahaba ndị ọzọ fọdụrụnụ (ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ niile). Ha na-ezerekwa ikwu okwu gbasara esemokwu dapụtara n'etiti ha —ya bụ, ndị Sahaba—, ma kwere na ha gbara mbọ ime mkpebi ziri ezi n'ime nke ahụ, onye kpebiri nke ziri ezi nwere ụgwọ ọrụ abụọ, ma onye mehiere nwere otu ụgwọ ọrụ.

Ha hụrụ ndị ezinụlọ Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) bụ ndị kwere na ya n'anya, ma na-akwado ha. Ha na-akwadokwa ndị nwunye Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), bụ ndị nne nke ndị kwere ekwe, ma na-arịọ ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ niile. Ha na-ewepụ onwe ha n'ụzọ nke ndị Rawafid, ndị ahụ na-akpọ ndị enyi onye ozi Allah ﷺ asị, na-ekwujọkwa ha, na-emebiga ihe ókè n'ebe ndị ezinụlọ onye ozi ahụ (Ahlul Bayt) nọ, na-ebulikwa ha elu karịa ọkwa ha nke Allah (Onye Dị Ebube ma Dị Elu) debere ha na ya. Dịkwa ka ha na-ewepụ onwe ha n'ụzọ nke ndị

[1] Albukhari dekọtara ya (3651), na Muslim (2533), site na Hadith Abdullah bin Mas'ud, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ.

Nawasib, ndị ahụ na-emekpa ndị ezinụlọ onye ozi ahụ ahụ site n'okwu ma ọ bụ n'omume.

Ya mere, ihe a niile anyị kwuru: o socha n'ime nkwenye ziri ezi nke Chineke jiri zite onye ozi Ya bụ Muhammad, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo. Ọ bụkwa nkwenye a na-aghaghị ikwere na ya, ijidesi ya ike, iguzosi ike na ya, nakwa izere ihe ọ bụla na-emegide ya. Ọ bụkwa nkwenye nke otu ahụ a zọpụtara, bụ ndị Ahlus Sunnah wal Jama'ah, nke Onye amụma, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, kwuru gbasara ha sị:

«لَا تَـزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الحَقِّ، لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ، حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ وَهُمْ كَذَلِكَ».

«Otu ìgwè n'ime ndị na-eso ụzọ m ga-anọgide na-eguzosi ike n'eziokwu, ndị gbahapụrụ ha agaghị emerụ ha ahụ, ruo mgbe iwu Allah ga-abịa ebe ha nọkwa otú ahụ»[1]. N'akụkọ ọzọ:

«لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى الحَقِّ مَنْصُورَةٌ».

"«Otu ìgwè n'ime mba m ga-anọgide n'elu eziokwu na-enwe mmeri»[2], Ya na, ọ sịrị (udo na ngọzi Chineke dịrị ya):

«افْتَرَقَتِ اليَهُودُ عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَافْتَرَقَتِ النَّصَارَى عَلَى اثْنَتَيْنِ

[1] Muslim dekọtara ya (1920), site na hadith nke Thawban, ka Allah nwee mmasị n'ebe ọ nọ.

[2] Ibn Majah dekọtara ya (3952), site na hadith Thawban, ka Allah nwee mmasị n'ebe ọ nọ, ma Ibn Hibban kwadoro na ọ ziri ezi (6714), na Al-Hakim (8653).

وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَسَتَفْتَرِقُ هَذِهِ الأُمَّةُ عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً فَقَالَ الصَّحَابَةُ: مَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: مَنْ كَانَ عَلَى مِثْلِ مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي».

«Ndị Juu kewara n'ime òtù iri asaa na otu, ndị Kraịst kewakwaara n'ime òtù iri asaa na abụọ, ma mba a ga-ekewa n'ime òtù iri asaa na atọ, ha niile ga-anọ n'ime ọkụ ma e wezụga otu. Ndị Sahaba wee sị: Olee ndị ha bụ, gị Onye Ozi Chukwu? Ọ sịrị: Onye ọ bụla nọ n'elu ụdị ihe mụ na ndị Sahaba m nọ na ya.»[1]

Nkwenye Ndị Na-emegide Nkwenye Ziri Ezi

Ndị wezụgara onwe ha n'okwukwe a, na ndị na-agbaso ihe na-emegide ya; ha dị ọtụtụ ụdị. Ụfọdụ n'ime ha bụ: ndị na-efe arụsị, na ihe a tụrụ atụ, na ndị mmụọ ozi, na ndị nsọ, na ndị jinn, na osisi, na nkume, na ihe ndị ọzọ. Ya mere, ndị a anabataghị ozi (ọkpụkpọ oku) nke ndị ozi, kama ha megidere ha ma sie isi ike n'ebe ha nọ, dịka Quraysh na ụdị ndị Arab dị iche iche mere Onye Amụma anyị Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya); ha na-arịọ ihe ndị ha na-efe ofufe ka ha gboo mkpa ha, gwọọ ndị ọrịa, ma nye ha mmeri n'ahụ ndị iro. Ha na-egbukwara ha anụ ịchụ aja, ma na-ekwekwa ha

[1] At-Tirmidhi dekọtara ya (2641), site na hadith Abdullah bin Amr, ka Allah nwee obi ụtọ n'ebe ọ nọ, Al-Munawi kwuru na Fayd Al-Qadeer (5/347): "E nwere Abdur-Rahman bin Ziyad Al-Ifriqi n'ime ya, Adh-Dhahabi kwuru: Ha weere ya na ọ dighị ike", ma Al-Albani kwadoro na ọ ziri ezi na Saheeh Al-Jami' (5343).

nkwa. Ma mgbe Onye Ozi (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) katọrọ ihe ndị ahụ ha na-eme, ma nye ha iwu ka ha na-efe naanị Chukwu ofufe, o juru ha anya ma ha jụkwa ya, wee sị:

﴿أَجَعَلَ ٱلۡأٓلِهَةَ إِلَٰهٗا وَٰحِدًاۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٌ عُجَابٞ ۝٥﴾

{Ọ meela chi nile ka ha bụrụ naanị otu Chukwu? N'ezie, nke a bụ ihe ijuanya.} [Surah Saad: 5].

Ọ nọgidere (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) na-akpọku ha n'ụzọ Chukwu, na-adọ ha aka ná ntị megide ife arụsị, ma na-akọwara ha eziokwu nke ihe ọ na-akpọ ha oku na ya; ruo mgbe Chukwu duziri ndị O duziri n'ime ha, emesịa ha wee bata n'okpukpe Chukwu n'ìgwè n'ìgwè. Okpukpe Chukwu wee dị elu karịa okpukpe ndị ọzọ niile mgbe ọkpụkpọ òkù na-akwụsịghị akwụsị gasịrị, yana mbọ siri ike dị ogologo nke Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya), ndị Sahaba ya (ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ), na ndị gbasoro ụzọ ha n'ịdị mma. Mgbe ahụ ọnọdụ gbanwere, amaghị ihe wee kpuchie ọtụtụ n'ime ihe e kere eke; ọtụtụ n'ime ha wee laghachi n'okpukpe nke oge amaghị ihe, site n'ikabiga ókè n'ebe ndị amụma na ndị nsọ nọ, ịkpọku ha na ịchọ enyemaka n'aka ha, na ụdị ndị ọzọ nke isoro Allah tụnyere ihe ọzọ. Ha amaghịkwa ihe: "La ilaha illa Allah" pụtara; dị ka ndị Arab na-ekweghị ekwe si mara ihe ọ pụtara, ya mere, Allah bụ Onye a na-achọ enyemaka n'aka Ya.

Ịsọke a anọgidewo na-agbasa n'etiti ndị mmadụ ruo n'oge anyị a; n'ihi njupụta nke amaghị ihe, nakwa ịdị anya oge site n'oge Amụma.

Na echiche ụgha nke ndị a bịara n'azụ bụ echiche ụgha nke ndị bu ụzọ, ya bụ okwu ha sị:

﴿...هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ...﴾

{...Ndị a bụ ndị na-arịọchitere anyị arịrịọ n'ebe Chineke nọ...} [Surah Yunus: 18]، Na okwu ha sị:

﴿...مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ...﴾

{...Anyị anaghị efe ha ofufe ma e wezụga ka ha mee ka anyị bịaruo Chineke nso.} [Surah Az-Zumar: 3] N'ezie Chukwu akagbuola echiche ụgha a, ma kọwaa na onye ọ bụla fere ihe ọ bụla na-abụghị Chineke, n'agbanyeghị onye ọ bụ, n'ezie o meela ịsọke ma gọnahụrụ Chineke, dịka Chukwu Onye Dị Elu sịrị:

﴿وَيَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمۡ وَلَا يَنفَعُهُمۡ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ...﴾

{Ha na-efe ihe na-abụghị Chineke, nke na-adịghị emerụ ha ahụ, ọ dịghịkwa abara ha uru, ha na-asịkwa: Ndị a bụ ndị na-arịọchitere anyị arịrịọ n'ebe Chineke nọ...} [Surah Yunus: 18]. Ya mere, Chukwu Onye dị nsọ zaghachiri ha n'okwu ya sị:

﴿قُلۡ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعۡلَمُ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِي ٱلۡأَرۡضِۚ سُبۡحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ١٨﴾

{Sị: Ùnu na-agwa Chukwu ihe Ọ na-amaghị n'eluigwe ma ọ bụ n'ụwa? Ka e doo Ya asọ, Ọ kachasịkwa elu pụọ n'ihe ha na-etinye dị ka ndị mmekọ.} [Surah Yunus: 18].

Ya mere, Chukwu Onye Dị Elu kọwara n'amaokwu a: na ife onye ọ bụla na-abụghị Ya ofufe, gụnyere ndị amụma, ndị nsọ, ma ọ bụ ndị ọzọ, bụ Nnukwu isokọ Chukwu, ọbụlagodi ma ndị na-eme ya kpọrọ ya aha na-abụghị nke ahụ, Chukwu Onye Dị Elu Sịkwara:

﴿...وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ...﴾

{...Ma ndị ahụ weere ndị nchebe n'ihe na-abụghị Ya (ha na-asị): Anyị anaghị efe ha ma e wezụga soọsọ ka ha wee mee ka anyị bịaruo Chineke nso...} [Surah Az-Zumar: 3]. Mgbe ahụ Chukwu Onye Dị Elu zaghachiri ha n'okwu ya sị:

﴿...إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ﴾

{...N'ezie, Chineke ga-ekpe ikpe n'etiti ha n'ihe ha na-enwe esemokwu na ya. N'ezie, Chineke anaghị eduzi onye bụ onye ụgha, onye na-ekweghị ekwe.} [Surah Az-Zumar: 3].

Site na nke a, Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) kọwara n'ụzọ pụtara ìhè na ofufe ha na-efe ihe ọ bụla ọzọ na-abụghị Ya, site n'ịkpọku, egwu, olileanya, na ihe ndị yiri ya; bụ ekweghị ekwe na Ya

(Onye Nsọ, Onye Dị Elu), O gosikwara na ha bụ ndị ụgha n'okwu ha sị: N'ezie, chi ha na-eme ka ha bịaruo Ya nso.

SOtu n'ime nkwenye nke ịjụ okwukwe nke na-emegide nkwenye ziri ezi, nakwa nke na-emegide ihe ndị ozi (ka ekpere na udo dịrị ha) wetara bụ: ihe ndị na-ekweghị na Chineke n'oge a kwenyere, site na ndị na-eso ụzọ Marx na Lenin, nakwa ndị ọzọ na-akpọsa oku na ekweghị na Chineke nakwa ịjụ okwukwe, ma ha kpọrọ nke ahụ Socialism, ma ọ bụ Communism, ma ọ bụ Ba'athism, ma ọ bụ aha ọ bụla ọzọ. N'ezie, otu n'ime ntọala nke ndị a na-ekweghị na Chineke bụ na: ọ dịghị Chineke, ndụ bụkwa naanị ihe nkịtị.

Otu n'ime ntọala ha bụ: ịgọnahụ mbilite n'ọnwụ, na ịgọnahụ Paradaịs na ọkụ ala mmụọ, nakwa ịjụ okwukwe n'okpukpe niile. Ma onye ọ bụla lere anya n'ime akwụkwọ ha wee mụọ ihe ha kwenyere na ya, ga-amata nke a na nkwenye siri ike. O nweghịkwa obi abụọ na nkwenye a na-emegide okpukpe eluigwe niile, ọ na-edugakwa ndị na-eso ya na njedebe kacha njọ n'ụwa a na n'ọdịnihu.

Ụfọdụ n'ime nkwenye ndị ahụ na-emegide eziokwu gụnyere: ihe ụfọdụ ndị Sufi kwenyere na ụfọdụ n'ime ndị ha na-akpọ Awliya ha na Chukwu sokọrọ n'ịhazi ihe, ma na-achịkwa ihe gbasara ụwa, ha na-akpọkwa ha Aqtab, Awtad, na Aghwath, tinyere aha ndị ọzọ ha chepụtara maka chi ha. Nke

a bụ ikunye Chineke ibe (Shirk) n'ọbụbụeze, ọ bụkwa otu n'ime ụdị kachasị njọ nke ikunye Chukwu di elu ibe (Shirk).

Na onye ọbụla tụgharịrị uche n'ịsọke nke ndị gara aga n'ime ndị oge amaghị ihe, ma jiri ya tụnyere ịsọke nke gbasaara n'etiti ndị ikpeazụ; ọ ga-achọpụta na ịsọke nke ndị ikpeazụ ka ukwuu ma jọkarịa njọ, ma nkọwa nke ahụ dị ka ndị a: N'ezie, e ji ihe abụọ mara ndị na-ekweghị ekwe nke ndị Arab n'oge amaghị ama: Ihe mbụ: bụ na ha ekenyeghị onye mmekọ n'ọbụbụeze, kama ikenye onye mmekọ ha dị n'ofufe; n'ihi na ha kwetara n'ọbụbụeze nke Chukwu (Onye Dị Ukwuu ma Dị Elu) naanị Ya, dịka O kwuru (Onye Nsọ, Onye Dị Elu):

﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ...﴾

{Ma ọ bụrụ na ị jụọ ha onye kere ha, ha ga-asị: Chineke...} [Surah Az-Zukhruf: 87]. Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَمَن يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُ ۚ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾﴾

{Sị: Ònye na-enye unu ihe oriri site n'eluigwe na ụwa? Ma ọ bụ ònye nwe ikike ịnụ ihe na ịhụ ụzọ? Na ònye na-ewepụta ihe dị ndụ site n'ihe nwụrụ anwụ, na-ewepụtakwa ihe nwụrụ anwụ site n'ihe dị ndụ?

Na ònye na-ahazi ihe niile? Ha ga-asị: Chukwu. Mgbe ahụ, sị: Ọ bụ na unu agaghị atụ egwu Ya?} [Surah Yunus: 31]. Ihe ịrịba ama ndị dị na nkọwa a dị ọtụtụ nke ukwuu.

Ihe nke abụọ: Na itinye onye òtú na Chineke n'ofufe ha abụghị nke oge niile, kama ọ na-eme n'oge ntụsara ahụ, ma n'oge ihe isi ike, ha na-eji ezi obi efe Chukwu ofufe, dịka Chukwu dị elu kwuru:

﴿فَإِذَا رَكِبُواْ فِي ٱلۡفُلۡكِ دَعَوُاْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ فَلَمَّا نَجَّىٰهُمۡ إِلَى ٱلۡبَرِّ إِذَا هُمۡ يُشۡرِكُونَ ٦٥﴾

{Mgbe ha banyere n'ụgbọ mmiri, ha na-akpọku Chukwu, na-eme ka okpukpe dịrị naanị Ya. Mana mgbe Ọ zọpụtara ha gaa n'elu ala, ozugbo ahụ, ha na-esonyere Chukwu na ihe ọzọ.}

[Surah Al-Ankabut: 65].

Ma banyere ndị na-ekpere arụsị bịara n'azụ, n'ezie, ha karịrị ndị nke mbụ n'ụzọ abụọ: Akụkụ nke mbụ: Ịsọke ụfọdụ n'ime ha n'ọbụbụeze. Akụkụ nke abụọ: Isonye ihe ndị ọzọ n'ofufe Chukwu ha n'oge ntụsara ahụ na n'oge ihe isi ike, dị ka onye ọ bụla soro ha na-akpakọrịta ma nyochaa ọnọdụ ha si mara nke a, hụkwa ihe ha na-eme n'akụkụ ili nke Al-Hussein, na Al-Badawi, nakwa ndị ọzọ n'Ijipt; na n'akụkụ ili nke Al-Aidaroos n'Aden, na Al-Hadi na Yemen, na Ibn Arabi na Sham, na Sheikh Abdul-Qadir Al-Jilani n'Iraq, nakwa ili ndị ọzọ a ma ama nke ndị nkịtị gafere oke n'ime ha, wee nyefee ha

ọtụtụ n'ime ikike nke Chukwu, Onye Dị Ebube ma Dị Ukwuu. Ọ dị ole na ole bụ ndị na-abara ha mba banyere nke a, ma na-akọwakwara ha eziokwu nke ofufe otu Chukwu, nke Chukwu jiri zite onye amụma Ya bụ Muhammad, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, nakwa ndị ozi bu ya ụzọ, ka udo na ngozi dịrị ha. N'ezie, anyị bụ nke Chukwu, nakwa n'ezie, na Ya ka anyị ga-alaghachikwuru.

Ụfọdụ n'ime nkwenye ndị na-emegide okwukwe ziri ezi na ngalaba nke aha na njirimara: bụ nkwenye nke ndị na-eweta ihe ọhụrụ n'okwukwe (Bid'ah) site na ndị Jahmiyyah, na ndị Mu'tazilah, nakwa ndị sooro ụzọ ha n'ijụ njirimara nke Chukwu, Onye dị ike, dịkwa ebube, na ịgọnarị ihe e kwuru banyere Chukwu, asọ dịrị Ya, n'ime njirimara izu okè, na ịkọwa Ya, Onye dị ike, dịkwa ebube, site na njirimara nke ihe ndị na-adịghị adị, ihe ndị na-enweghị ndụ, nakwa ihe ndị na-agaghị ekwe omume; Chukwu dị elu n'ụzọ dị ukwuu karịa okwu ha.

Ihe so na nke a bụ: onye jụrụ ụfọdụ njirimara ma kwado ụfọdụ; dị ka nkwenye nke ndị Ash'ari si dị. Ma ndị a, ihe na-adakwasị ha na njirimara ndị ahụ ha kwadoro bụ otu ụdị ihe ahụ ha gbapụrụ na ya n'ime njirimara ndị ahụ ha jụrụ, ha wee kọwaa ihe akaebe ha n'ụzọ ọzọ. Ha wee si otú a megide ihe akaebe a nụrụ anụ (nke mkpughe) na ihe akaebe nke uche, wee na-emegiderịta onwe ha na nke a,

mmegide doro anya.

"Ma ndị Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah: ha kwenyere n'ezie na ọ dịrị Chukwu (Onye Nsọ, Onye Dị Elu) ihe O kwenyere na ọ dịrị onwe Ya, ma ọ bụ ihe Onye Ozi Ya Muhammad (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) kwenyere na ọ dịrị Ya banyere aha na njirimara n'ụzọ zuru okè, ma dokwaa Ya nsọ pụọ n'iyiri okike Ya, n'ịdị nsọ nke nweere onwe ya pụọ na ntụpọ nke ịgọnarị, ha wee gbaso ihe akaebe niile, ha emeghị mgbagọ, ha agọnarịghịkwa, ma nwee nchebe pụọ na mmegide nke ndị ọzọ dabara na ya-dị ka e kọwara na mbụ-,"

Nke a bụ ụzọ nzọpụta, na obi ụtọ n'ụwa a nakwa n'Ụwa Nke Ọzọ, ọ bụkwa ụzọ ahụ kwụ ọtọ nke ndị bu ụzọ n'ime mba a nakwa ndị ndú ya gbasoro. Ọ dịghịkwa ihe ga-eweta ọdịmma nye ndị ikpeazụ ha ma e wezụga ihe ahụ wetara ọdịmma nye ndị mbụ ha, ya bụ igbaso Akwụkwọ Nsọ na Sunnah, nakwa ịhapụ ihe ọ bụla megidere ha. Anyị na-arịọ Chineke, Onye dị nsọ na Onye kachasị elu, ka O weghachite ọgbakọ ndị Alakụba n'ezi ụzọ ya, na ka O mee ka ndị na-akpọ oku n'ezi nduzi mụbaa n'ime ya, ma nyere ndị isi ya na ndị ọkà mmụta ya aka n'ịlụso ịsọke ọgụ, ikpochapụ ya, na ịdọ aka ná ntị megide ụzọ ya niile... N'ezie, Ọ bụ Onye na-anụ ihe, Onye nọ nso. Ọ bụ n'aka Chineke ka mmezu na ịga nke ọma niile dị, Ọ bụkwa Ya zuru anyị oke ma bụrụ Onye kacha mma ịtụkwasị obi, o nweghịkwa ike ma ọ bụ ikike ọ bụla

belụsọ site na Ya. Ka udo na ngọzi Chineke dịrị ohu Ya na onye ozi Ya, bụ onye amụma anyị Muhammad, yana ezinụlọ ya na ndị na-eso ụzọ ya.

Ịguzobe ihe akaebe banyere iwu nke onye ọ bụla rịọrọ enyemaka n'aka ihe ọ bụla na-abụghị Chineke

Abdulaziz bin Abdullah bin Baz

***

ig397v5.0 - 23/07/2026

رئاسة الشؤون الدينية بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

رسالة الحرمين

Message of The Two Holy Mosques

Guidance content for the visitors of the Holy Mosque and the Prophet's Mosque in languages